

Perscommuniqué

Vincent Baudoux

Voorwoord Vincent deel Hoofdstuk Cartoon & film

“kleine rotte Appel”

Eind jaren 1950 zat er van alles wat in de richting Kunstnijverheid aan Sint-Lukas in Brussel. Echte mannen die al veel van de wereld hadden gezien, één van hen had zelfs in het vreemdelingenlegioen gediend. Een ander was Belgisch kampioen in het worstelen en kon zich als een heuse stuntman van de trap laten vallen. Diezelfde eerbiedwaardige houten treden waarop Claude Bourgoignie ooit een demonstratie gaf met zijn crossmotor (hij had toestemming gekregen om hem mee te nemen naar de tekenles). Een bange geit, die eveneens als excuus naar de tekenles was meegevoerd, maakte het circus compleet. Als de les iconografie of kostuumgeschiedenis te saai dreigt te worden, zorgt een goochelaar in de klas voor wat verstrooiing. Een andere leerling speelt accordeon hoewel hij enkele vingers mist. Een acrobaat klimt van raam tot raam, aan de buitenkant ... op de vierde verdieping. Picha maakt deel uit van die vrolijke bende, maar wat hij doet is veel gevaarlijker: met zijn tekeningen neemt hij godsdienstige idealen op de korrel, en het is hij die van school wordt gestuurd.

“Rotte appel”, was de bijnaam die de zeer vrome studieprefect voor Jean-Paul Walravens bedacht voordat hij Picha werd. De uitdrukking verwijst naar een verdorven persoon die niet bereid is om zich van zijn zelfgekozen obsessies te bevrijden. Ze verwijst ook naar zijn besmettingscapaciteit, erger dan de worm in een vrucht. Picha's tekeningetjes waren zeker niet de enige die ooit de draak hebben gestoken met een tweeduizend jaar oud instituut. De geschiedenis van de strip staat er vol van. Zonder het te beseffen, heeft de man van God de jonge cartoonist een dienst bewezen door hem te bevestigen in zijn overtuiging dat een ideaal gemakkelijk kan ontaarden in terreur. Picha stelt vast dat schurft de basis vormt van een goed deel van de menselijke relaties – tussen volkeren en naties, maar ook tussen koppels, allicht al sinds de appel van Adam en Eva. Picha besluit te reageren met zwarte humor. De tekenaar, nu een filmmaker, legt al snel het eerloze in het hart van de mythes bloot, die gecondenseerde voorbeelden van de menselijke verbeelding. Tarzan, Sneeuwwitje, en zelfs Darwin's evolutietheorie moeten eraan geloven.

Sinds enkele jaren, als een stuk leer dat door het leven is getaand, is deze man die ‘goed oud wordt’ (hij was dus toch niet zo gedegenereerd als men ons wou doen geloven) zich op het schilderen beginnen toeleggen. Die stilstaande beelden die de snel voorbijflitsende filmbeelden vertragen, zijn ze een manier om het onvermijdelijke van wat de zandloper ons toont te negeren? Zou het een manier zijn om wat minder over het onnoemelijke te praten? Er duiken spoken op. Donker. Wazig. Zonder blik. Wat is het menselijke van die mutanten? Komen ze uit een ver verleden, van elders, of schetsen ze een beeld van de toekomst? We weten niet of ze verschijnen of verdwijnen, deze onheilspellende hybriden, geënt, uitgemergeld, in het niemandsland van de trieste grauwheid.

Picha heeft ervoor gekozen om met olieverf op papier te schilderen. Papier is immers poreus (in tegenstelling tot een geprepareerd doek), en de viskeuze vloeistof verspreidt zich onder de vezels als zwamvlokken die aan de duidelijkste zekerheden knagen. De plaag waar Picha ooit om lachte, staat nu centraal in zijn schilderijen.

Vincent Drillon

Michel Michiels

Voorwoord MM deel Hoofdstuk schilderijen

De scherpzinnige cartoonist, formidabel efficiënt in een vorig leven, is veranderd in een ontdekkingsreiziger van het onzichtbare. Picha, die in zijn films en animatieseries uitblonk in het genereren van een fertiele cast, gaat in zijn (olieverf)schilderijen nog een stap verder en scheidt een hybride mensheid tussen mens en dier. Hij leidt ons naar de grenzen van de legendes die worden bevolkt door vreemde gedaanten waarvan hij het bestaan vermoedde. Of misschien is het de schilderkunst die ze welwillend, via haar alchemie, aan hem heeft geopenbaard en van hem een medium maakt dat als enige de parallelle wereld kan zien die in een beeld verscholen ligt ... Voordat hij het schilderen opnam, bestond Picha's eerste beeldmateriaal uit foto's die hij hier en daar schoot omdat een bepaald detail hem inspireerde; hij maakt zich er meester van, bewerkt ze tot het beeld hem onthult wat het verbergt, hem toegang verleent tot zijn mysteries. Zo belandt Picha in de mythe, bevolkt door immateriële en doorschijnende wezens wier aanwezigheid onzeker is. Daar ontdekt hij onwaarschijnlijke, nameloze, onbenoembare families, vreedzaam maar verontrustend, waarschijnlijk gemuteerd, of misschien nog net niet menselijk genoeg om ons gerust te kunnen stellen. Hij treedt binnen in een niet-bewustzijn dat wordt bewoond door religieuze archetypen. De mens is verontrust, niets is duidelijk, alles is veraf, zo niet oud, schijn bedriegt, onvermijdelijke tweelingen zijn alomtegenwoordig... een adembenemend oeuvre.

Michel Michiels

Michel Michiels

Voorwoord MM deel hoofdstuk Cartoons & Film

Lang voor Tarzoon's consecratie in Cannes speelde Picha al in de categorie van de cultus. Ik zal daarom geen lofzang toevoegen aan de complimenten. Mijn commentaar komt neer op de volgende vraag: zou het werk van Picha vandaag hebben kunnen bestaan? Ik ben bang van niet. Gelukkig is zijn aanzienlijke, provocerende en verontrustende werk al uitvoerig geprezen, en de huidige oppermachtige zelfcensuur komt net te laat om hem nog op zijn vel te zitten. Met zijn vernietigende, castrerende, oneerbiedige, ongerijmde en godslasterlijke beelden waarin religie, seks, bloed en dood alomtegenwoordig zijn, is de onaanraakbare Picha de antithese van onze morele troost. Vandaag zou hij het moeten opnemen tegen de eskadrons van verdedigers, mannen en vrouwen, van alle morele doelen die in lijn zijn met het politiek correcte, de gedragsbijbel van onze tijd.

Deze tentoonstelling in het Maison de l'Image toont de weg die de kunstenaar heeft afgelegd sinds de jaren zeventig, toen hij een prominente figuur was in de internationale pers met tekeningen waarvan de verspreiding vandaag ondenkbaar zou zijn. Het was nochtans ook geen makkelijke periode voor ordeverstoorders van diverse pluimage zoals hij, Reiser en andere adepten van harakiri, (1) met dit wezenlijke verschil dat ze nog niet met kalasjnikovs werden geëxecuteerd zoals bij Charlie. Het is een andere tijd nu, een tijd waarin de waarden omgekeerd zijn: jongeren worden oud geboren en ouderen zitten opgesloten.

Onze tijd en zijn waanzinnige streven naar conformiteit wordt gekenmerkt door een zelfcensurerende bindende taal. Enkel dat waar niets op aan te merken valt, wordt getolereerd: een beroep doen op de Fransen zonder ook de Françaises te vernoemen, getuigt van vrouwenhaat. Schunnigheid staat zeer slecht aangeschreven, onzin, noodzakelijkerwijs storend en inherent onjuist, is nu verdacht. Demagogie is erg trendy, het wordt bij elke maaltijd geserveerd en we vragen om meer. Ziehier het bindende model dat eindelijk internationale steun geniet. Het is precies in deze sfeer van conformiteit dat Picha ons toont welke weg hij heeft afgelegd sinds de jaren zeventig, toen hij tekeer ging met tekeningen vol humor en chagrijn, ongerijmd, bijtend en provocerend, vandaag ondenkbaar. Daarom is Picha nu een veel grotere stoorzender dan gisteren. En dus nog belangrijker dan vroeger.

Michel Michiels

(1) Het bisdom Mechelen, dat zijn cartoons in de gaten hield, riep hem uit tot persona non grata in Vlaanderen. The Missing Link veroorzaakte een clash met de Amerikaanse dierenrechtenactivisten. De poster bij de animatiefilm The Big Bang werd gecensureerd door de RATP. De carabinieri sloten zijn tentoonstelling in Rome. Om nog maar te zwijgen van de meervoudige censuur van Tarzoon door conformistische verenigingen in de VS en de gecensureerde affiches bij diezelfde film in de VS.

Robert Bonaccorsi

Villa tamaris (Bandol) 2015

Intro schilderijen

... Olieverfschilderingen op papier, doorschijnend, wazig, het zichtbare voorbij. Uit het niets! Bij de realisatie van dit werk heeft Picha zichzelf beperkingen opgelegd, of toch op zijn minst een

implementatieproces ... Deze manier om naar het onuitsprekelijke te kijken, ernaar te luisteren, is gebaseerd op de uitwisseling van blikken, tussen de vaststelling, "het doen" en "hoe het gedaan wordt". Een proces zonder twijfel, dat van de schepping in zijn complexe dialectiek. Picha legt zo de relatie bloot tussen het beeld en de geschilderde weergave.

Hij laat zich inspireren door vastgelegde foto's, ontfoetseld aan de vloed van beelden die de televisieschermen dag en nacht als een onstuitbare stroom uitspuwen, om zich vragen te stellen over de figuur. Het "figuurlijke" om meer precies te zijn. Een wereld voor zichzelf uitvinden, een universum creëren vanaf een onzekere grens door de beelden plastisch te verdraaien, verwarring creëren met de voorstelling. Figuur, fictie, beeld, hun tegenstrijdigheden, hun relaties vormen de kern van dit probleem ...

Uitgaande van een detail, een visie, het vergroten ervan, eerst een digitale afdruk maken en dan met olieverf aan de slag gaan, de schaal veranderen, opnieuw een afdruk maken ... Het stelt Picha in staat om opnieuw een plastisch leven te creëren, een andere mensheid met vluchtige figuren. Hij speelt met de korrel van de foto, maar ook met de essentie, de logica ervan, en eindigt met een suggestief, spookachtig werk waarin de figuur zijn aanwezigheid bevestigt en tegelijk vervaagt ... Door de mimetische logica te weigeren, zet Picha in op verschijnen en verdwijnen, het zichtbare en het onzichtbare, zonder te vervallen in een zuiver formalisme. We mogen ons vooral niet laten misleiden door uiterlijke schijn.

Zo ging Picha altijd al, van in zijn kindertijd tot op het moment waarop hij met schilderen begon, van de tekening tot de uitvoering, onvermoeibaar en met een scherp oog op zoek naar de geheimen achter de deur en de patronen in het tapijt.

Intro Cartoons

...Snel gedrukt, gelezen, bekeken, begrepen, (een blik moet volstaan) – de tekeningen van Picha getuigen van zuiverheid en synthese. Het zijn momentopnames, waarvan de meeste dertig of veertig jaar later nog altijd hun bijtende kracht hebben behouden. Picha heeft een sterk standpunt, hij belijdt een politiek van humor. De lachmechanismen van een tijdperk kunnen zeer snel vastlopen. De tijdgeest vervliegt doorgaans. Picha's humoristische tekenen houdt stand, duurt voort, behoudt zijn bijtende sluwheid. Seks, politiek, religie, een mengeling van genres met als doel de rode lijn van het fatsoen opschudden, eraan knabbelen en ze achter zich laten. En dat allemaal in een perfect herkenbare tekenstijl. Een Picha herken je gewoon, net als een Reiser of een Wolinski, een Déscozeaux, een Siné.

Pierre Sterckx schreef dat "Picha geen grapje maakt in een tekening, maar een grapje tekent". Eenvoud vraagt de nodige inspanningen, en zijn duidelijke pennenstreek, die lijkt te aarzelen, of in ieder geval zichzelf lijkt te zoeken, vindt zijn samenhang in de compositie, de volgorde van de sequenties, de evidentie van het onuitsprekelijke. Picha beheerst dus met volmaakt vakmanschap het genie (of misschien wel de kwade geest) van de eenvoud. En terwijl het venijn verstopt zit in de details, blijkt de zuiverheid van de tekening hier duivels efficiënt ...

Intro Movies & TV

... En toen was er Tarzoon: Shame of the Jungle. Er is een voor en een na, maar voor Picha is deze overstap naar de speelfilm niet alleen een verdere stap maar ook een sprong naar iets anders. Het spel van de parodie is hem bekend, maar we ontwaren hier een zweem van ontsporing ... De film, die tot stand kwam in samenwerking met Boris Szulzinger, wordt in 1974 vertoond op het filmfestival van Cannes en kent het volgende jaar een enorm publiek succes ... In de Franse versie leent Georges Aminel zijn stem aan Tarzan, in de VS is dat Johnny Weissmuller Junior, de zoon van de emblematische Tarzan van de MGM- en RKO-films (van 1932 tot 1947) die met veel talent op zijn borst klopte en de welbekende kreten slaakte. Picha haalt er ook niemand minder dan John Belushi en Bill Murray bij, toen nog jonge acteurs. De erfgenamen van Edgar Rice Burroughs spannen een rechtszaak aan en eisen, bij gebrek aan een verbod op de film, dat de naam van de held Tarzoon wordt veranderd in Shame. Picha wint de rechtszaak in Frankrijk, maar verliest in de VS. De poster wordt ook bijgewerkt omwille van het fatsoen (de held moet weer een luipaardbroekje aan!).

In 1980 laat Picha opnieuw van zich horen met The Missing Link (Philip Morris Foundation Film Award). Vervolgens regisseerde hij tussen 1981 en 1986 The Big Bang, een satire op de Koude

Oorlog gezien door het prisma van de oorlog tussen de seksen. De film was een commerciële flop maar een artistiek succes. Hij zet zijn carrière voort als perscartoonist bij *Matin de Paris* (1987-1988), maakt kortfilms, tekenfilms voor CANAL + (*Zoolympics*, *Zoocup* 1990-1995) en waagt zich nog eens (voor de laatste keer!) aan een animatiefilm met *Snow White: The Sequel* (2001-2006).

Van de mechanische kunsten tot de vrije kunsten, de grens is nu verlegd. Met een nonchalante elegantie, discrete charme en feilloze humor beweegt Picha tussen de 7e en 9e kunst (stripverhalen en de culinaire kunst) en zet aldus de nomenclatuur op zijn kop ...